

УДК 616.8-036.11-085+737:61.09

DOI: <https://doi.org/10.22141/2224-0713.16.8.2020.221963>Синяченко О.В., Єрмолаєва М.В., Верзілов С.М., Лівенцова К.В., Синяченко Т.Ю.,
Верзілова С.Ф.

Донецький національний медичний університет, м. Лиман, Україна

Неврологія України у дзеркалі екзонумії

Резюме. Метою роботи був аналіз історії неврології України за матеріалами екзонумії. Екзонумія (форма медальєрного образотворчого мистецтва) — галузь історичної науки нумізматики (від латинського *numisma* — «монета»), що зародилася у XIX столітті і стала тісно пов'язаною з економікою, політикою, культурою та правом, включає тематичне вивчення медалей і плакет. Медаль стала прообразом пам'ятної (меморіальної) монети. У даній роботі подано каталог 43 нумізматичних матеріалів (медалей), в тому числі деяких унікальних, вперше наведених, згадуються короткі біографії медиків (21 особа), які зробили неоціненний внесок у формування цієї наукової дисципліни. На превеликий жаль, поки що пам'ять про знаменитих лікарів минулого недостатньо відзначена випуском нумізматичної продукції, тому в майбутньому сподіваємося на планомірний підхід до цієї справи, на цілеспрямовану пропаганду досягнень неврології засобами нумізматики (екзонумії), що подає наочний приклад для вивчення історії медицини, сприяє підвищенню рівня освіченості лікарів. Автори розраховують на появу нових цікавих матеріалів про такі малі форми образотворчого мистецтва.

Ключові слова: медицина; неврологія; історія; нумізматики; екзонумія

Вступ

Розвиток неврології має довгу історію [1, 2]. Ще понад 2000 років до Р.Х. захворювання нервової системи лікували нібито дві категорії фахівців — ашіпу (заклинателі) та ашу (священники) [3]. Окремі аспекти неврологічної патології вивчали лікарі епохи Античності та Середньовіччя [4, 5]. Слід зазначити, що клінічні ознаки захворювання центральної нервової системи (наприклад, менінгіту) досить докладно описані класиками літератури у героїв їх творів починаючи з XVI століття [6–8].

Історичні події добре ілюструють матеріали нумізматики (слово «нумізматики» походить від латинського *numisma* — «монета», що означає «звичай, який встановився», «громадський порядок», «традиція», «правова норма»), яка зародилася в XIX столітті та є галуззю історичної науки, пов'язаною з економікою, політикою, культурою і правом [9]. До нумізматичних матеріалів належать медалі, а якнайкраще віддзеркалюють історію медицини різні форми медальєрного образотворчого мистецтва (екзонумія, або паранумізматики). Медаль

є прообразом пам'ятної (меморіальної) монети. Зараз понад 20 тис. монет і пам'ятних медалей становлять галузь медичної нумізматики [10]. На перших монетах із медичною тематикою містилися бог Асклепій зі своїм посохом, змія та кадуцей [11]. Перший винахід металеві монети із засвідчуваними зображеннями і написами відбувся у двох сусідніх регіонах Егеїди — Лідійському царстві на західному узбережжі Малої Азії (685 р. до Р.Х.) та на острові Егіна у Греції (між півостровом Пелопоннес і Аттикою). Медицину було відображено вже на античних монетах Стародавніх Греції та Риму [12]. Необхідно підкреслити, що неврологічні міфологічні сюжети можна зустріти на монетах тетрадрахмах періоду Античності [13]. Видатні вчені-неврологи також удостоїлися випуску меморіальних медалей [14, 15].

Мета роботи: оцінити розвиток української неврології, відображеної на нумізматичних матеріалах екзонумії. Вперше проаналізовано 43 медалі, що за багато років становили певний каталог із коротким описом історичних подій. Умовними позначками в даній роботі стали: [●] — медаль та [●^x] — медаль з підвіскою.

1 [●]

2 [●]

3 [●*]

4 [●]

5 [●]

6 [●]

7 [●]

8 [●]

9 [●]

10 [●]

11 [●]

12 [●]

13 [●]

14 [●]

15 [●]

16 [●]

17 [●*]

18 [●]

19 [●]

20 [●]

21 [●]

22 [●]

23 [●]

24 [●]

25 [●]

26 [●]

27 [●]

28 [●*]

29 [●]

30 [●]

31 [●]

32 [●]

33 [●]

34 [●]

35 [●]

36 [●]

37 [●]

38 [●]

39 [●]

40 [●]

41 [●]

42 [●]

43 [●]

Результати

В 1070 році в Києво-Печерському монастирі було улаштовано богодільню, в якій лікували непрацездатних і калічних хворих. В XII столітті князь Чернігівський Микола Давидович (~ 1080–1143) побудував в Києві спеціальний лікувальний монастир. «Києво-Печерський патерик» доніс до нас відомості про Агапіта, який у XI столітті лікував у Києво-Печерській лаврі. Чернець Агапіт Печерський (?–1095) (рис. 1–5), який народився в Києві, прийшов у монастир ще за Антонія та вважається першим українським справжнім лікарем, зцілював хворих з патологією периферійної нервової системи і хребта молитвами та лікувальними травами, був прозваний «безмездником», оскільки не брав за лікування платні. Його моші вже 9 століть лежать у Ближніх печерах Києво-Печерської лаври, він канонізований православною церквою як преподобний. Ураження головного мозку з порушеннями психіки одним з перших намагався лікувати Юрій Михайлович Дрогобич (Донат-Котермак, відомий як Джорджо да Леополі — Юрій зі Львова) (1450–1494) (рис. 6–8) — український учений епохи Відродження, лікар, освітній діяч, поет, філософ, астроном, який народився у Дрогобичі на Львівщині, наукові ступені бакалавра (1470 р.) та магістра (1473 р.) здобув у Ягеллонському університеті Кракова (Польща), вивчав медицину і вільні мистецтва в Болонському університеті

(Італія), де обіймав посаду ректора, став доктором філософії (1478 р.) та медицини (1482 р.).

Фундаментальні морфологічні дослідження з неврології були виконані видатним анатомом і гістологом Володимиром Олексійовичом Бецом (1834–1894) (рис. 9), який народився в селі Татарівщині, що на Чернігівщині, в 1860 році закінчив медичний факультет Київського університету Св. Володимира, обіймав посаду завідувача кафедри анатомії в alma mater, від 1871 року був також консультантом із нервових хвороб при Кирилівській лікарні в Києві, відкрив рухову зону кори головного мозку, а в 1874 році описав велетенські пірамідні нервові клітини (названі його ім'ям) (рис. 10).

Фундатором нейрофізіології по праву вважається видатний вчений Іван Михайлович Сеченов (1829–1905) (рис. 11–18), який народився у селі Теплий Стан Симбірської губернії, навчався в Головному інженерному училищі Петербурга, від 1848 року проходив військову службу у Києві, в 1851 році вступив вільним слухачем на медичний факультет Московського університету (закінчив його з відзнакою у 1856 році), протягом 3 років стажувався в Німеччині, після чого був обраний професором кафедри фізіології Новоросійського (Одеського) університету, розробляв проблеми психофізіології та теорії пізнання, став творцем вчення про психоневрологічну регуляцію. Від 1915 року в Новоро-

сійському (Одеському) університеті працював відомий нейрофізіолог, Герой Соціалістичної Праці (1964 р.), академік Іван Соломонович Беріташвілі (1884–1974) (рис. 19, 20), який разом з Г. Джаспером та Г. Гасто заснував Міжнародну організацію з дослідження мозку.

Уродженець Одеси, випускник Харківського університету, академік, заслужений професор *alma mater*, науковий керівник Українського інституту експериментальної медицини Володимир Петрович Воробійов (1876–1937) (рис. 21, 22) розробляв проблеми функціональної анатомії нервової системи, відкрив нові закони структурної організації головного мозку, запропонував методи прижиттєвого контролю за допомогою вшитих електродів, диференційованого забарвлення симпатичних нервів, описав нерви шлунка. Із В.П. Воробійовим тісно співпрацював професор Микола Дмитрович Довгялло (1898–1966) (рис. 23, 24), який закінчив у 1925 році Новоросійський (Одеський) медичний інститут, обіймав посаду завідувача кафедри анатомії Сталінського (Донецького) медичного інституту, досліджував нерви стравоходу, розробляв питання васкуляризації нервової системи, багато часу приділяв удосконаленню методу селективного забарвлення периферійних нервів. Учень і послідовник В.А. Воробійова, автор відомого «Атласу анатомії людини», професор Рафаїл Давидович Синельников (1896–1981) (рис. 25) народився у Бердянську Таврійської губернії, колишньому форпості запорізьких козаків, навчався та працював у Харківському медичному інституті, від 1937 року обіймав посаду завідувача кафедри анатомії, вивчав іннервацію сечового міхура, проводив морфологічні дослідження нервової системи залоз внутрішньої секреції та шкіри.

До відомих нейрофізіологів належать два Героя України — академіки П.Г. Костюк (рис. 26) і В.М. Казаков (рис. 27, 28). Платон Григорович Костюк (1924–2010) був корінним киянином, закінчив біолого-грунтознавчий факультет Київського університету, після чого продовжив навчання в Київському медичному інституті, став засновником Міжнародного центру молекулярної фізіології, обіймав посади директора Інституту фізіології імені О.О. Богомольця Національної академії наук України, в 1985–1990 рр. — голови Верховної Ради УРСР. Він вивчав синаптичні процеси у спинному мозку, першим застосував мікроелектродну техніку для дослідження структурно-функціональної організації нервових центрів і молекулярно-біофізичних механізмів збудження та гальмування в нервових клітинах, запропонував методику внутрішньоклітинної перфузії тіла нейрона. Валерій Миколайович Казаков (1938–2019), уродженець білоруських Белиничів Могильовської області, закінчив Вінницький медичний інститут, обіймав посади завідувача кафедри фізіології та ректора (1985–2010 рр.) Донецького медичного університету, уперше сформулював закономірності кортико-лімбічних взаємодій як нейрофізіологічної основи адаптивної поведінки людини, розробив концепцію релейної функції таламуса.

Знаменитим неврологом-клініцистом був уродженець Чернігівщини, випускник Київського універ-

ситету Св. Володимира, професор *alma mater*, а потім медичного факультету Загребського університету Михайло Микитович Лапинський (1862–1947) (рис. 29). Він вивчав патологію судин при захворюваннях периферійної нервової системи, розробляв методи діагностики та лікування спастичного паралічу, досліджував будову капілярів кори головного мозку, ураження нервової системи при цукровому діабеті. В селі Потоки Кременчуцького району на Полтавщині народився відомий лікар-невролог Євген Григорович Дубенко (1929–2020) (рис. 30), який закінчив Харківський медичний інститут, де потім працював на кафедрі нервових хвороб, став членом Європейської федерації неврологічних товариств і Комітету з освіти Всесвітньої неврологічної федерації, був обраний головою Харківського наукового товариства неврологів. Майбутній академік Борис Микитович Маньковський (1883–1962) (рис. 31) навчався на медичному факультеті Київського університету Св. Володимира, але за участь у студентських виступах 1905 року був відрахований без права оновлення і продовжив навчання в Лейпцизькому університеті, а після його закінчення стажувався в Парижі. В 1909 році він закінчив медичний факультет Київського університету Св. Володимира (учень М.М. Лапинського), приступив до роботи на кафедрі нервових хвороб в *alma mater*, від 1918 року обіймав посаду завідувача нервово-патологічним відділом, у 1922–1941 рр. був завідувачем кафедри нервових хвороб Київського інституту удосконалення лікарів, науковим керівником Психоневрологічного інституту (1927–1948 рр.). Уродженець Риги (Латвія) Сергій Миколайович Давиденков (1880–1961) (рис. 32) навчався у Петербурзькій військово-медичній академії (1898–1899 рр.), в 1899–1900 рр. — у Петербурзькому та в 1901–1902 рр. в Юр'євському (Тарту, Естонія) університетах, а закінчив у 1904 році медичний факультет Московського університету, працював неврологом у Харківській губернії, від 1912 року — на кафедрі неврології Харківського університету та одночасно в Харківському жіночому університеті, вивчав спадкові хвороби та травматичні пошкодження нервової системи, вперше описав синдром горметонії, виділив різні типи перебігу епідемічного енцефаліту. Проблеми туберкульозного менінгіту у дітей розробляв уродженець Курська, випускник Харківського університету, де потім працював, відомий педіатр Володимир Олександрович Белоусов (1895–1971) (рис. 33).

Зупинимось на історії вітчизняної нейрохірургії. Як відомо, трепанацію черепа при посттравматичній епілепсії виконували лікарі ще в Стародавньому Єгипті [16]. Спадщина батька медицини Гіппократа з трепанації черепа [17], травм голови та деформацій хребта дала базове розуміння багатьох фундаментальних нейрохірургічних принципів, що використовуються сьогодні [18, 19]. Трепанація черепа як стародавня форма примітивної краніотомії виконувалася лікарями Китаю понад 1000 років тому [20]. У XIII столітті в церкві Сант-Агостіно в Поджибонсі (Тоскана, Італія) був знайдений череп після трепанації із заміщенням дефекту кістковим трансплантатом [21]. В цілому нейрохірургія

як наука почала формуватися в Європі з кінця XV — початку XVI століття [22], а свій розвиток вона отримала в XIX столітті [23].

Батьком української хірургії загалом і, зокрема, нейрохірургії почасти був основоположник анатомо-фізіологічного напрямку у медицині та вчення про провідну роль головного мозку в життєдіяльності організму Єфрем Йосипович Мухін (1766–1850) (рис. 34), який з'ясував закономірності рефлекторної теорії, основну роль нервової системи у виникненні захворювань (теорія нервізму), оперував на головному мозку. Він народився в українському селі Зарожному, навчався в Харківському духовному колегіумі, викладав у Єлисаветградській медико-хірургічній школі (сучасне місто Кропивницький), став заслуженим професором Московського університету та професором Московської медико-хірургічної академії, дійсним статським радником. Основоположник нейрохірургії, перший офіційний лікар-нейрохірург у світі Людвіг Мартинович Пуусеп (1875–1942) (рис. 35) народився в Києві, в 1885–1894 рр. навчався в Київській гімназії, в 1899 році закінчив Петербурзьку військово-медичну академію з відзнакою «*medicus cum eximia laude*» і був занесений на мармурову дошку пошани, першим отримав звання професора за спеціальністю «хірургічна невропатологія», обіймав посади директора нейрохірургічної клініки, декана медичного факультету Петербурзького психоневрологічного інституту, створив заклад «неврологічна клініка Тартуського університету».

Один із фундаторів нейрохірургії, академік, Герой Соціалістичної Праці Микола Нілович Бурденко (1876–1946) (рис. 36–39) народився в селі Каменці Нижньо-Ломівського повіту Пензенської губернії в українській родині, вважав себе нащадком запорізьких козаків, закінчив медичний факультет Юр'ївського (зараз — Тартуський) університету, працювати лікарем почав в Україні у Херсонській губернії, від 1923 року обіймав посаду завідувача кафедри топографічної анатомії та оперативної хірургії Московського університету, а за рік став директором хірургічної клініки. В 1934 році він заснував у Москві нейрохірургічний науково-дослідний інститут, який очолював до кінця життя. З перших днів II Світової війни був головним хірургом Радянської армії, в 1944 році став першим президентом Академії медичних наук СРСР.

Засновником української школи нейрохірургів був уродженець Єрвана Олександр Іванович Арутюнов (1904–1978) (рис. 40, 41), який обіймав посаду завідувача нейрохірургічної клініки в Києві (від 1945 року), в 1950 році організував та до 1964 року очолював Український науково-дослідний інститут нейрохірургії, створив новий напрям у розробці проблем внутрішньочерепного тиску та набряку мозку. Засновник української наукової школи академік Андрій Петрович Ромоданов (1920–1993) (рис. 42) народився у Лубнах Полтавської губернії, в 1942 році закінчив Київський медичний інститут (евакуйований у той час у Челябінськ), в 1949–1950 рр. обіймав посаду завідувача відділення Київського інституту психоневрології, від 1950 року працював

у Київському інституті нейрохірургії (з 1964 року — на посаді директора), організував першу в країні кафедру реабілітації невролого-нейрохірургічних хворих Київського інституту вдосконалення лікарів.

Висновки

На завершення відзначимо, що першочерговим завданням, що стоїть перед істориками медицини, є вивчення пам'яті видатних українських лікарів і вчених. Вивчення неврології обов'язково включає поглиблене знайомство з її історією. Наш співвітчизник, уродженець міста Дубоссар Тираспольського повіту Херсонської губернії Микола Васильович Скліфосовський (1836–1904) (рис. 43) казав: «Народ, який вміє шанувати пам'ять своїх великих пращурів, має право спокійно дивитися у майбутнє», а англієць Оскар Вайлд (1854–1900) стверджував: «Єдиний наш борг перед історією — це постійно її переписувати». На превеликий жаль, поки що пам'ять про знаменитих неврологів минулого недостатньо відзначена випуском нумізматичної продукції, тому в майбутньому сподіваємося на планомірний підхід до цієї справи, на цілеспрямовану пропаганду досягнень неврології та нейрохірургії засобами екзонумії, що подає наочний приклад для вивчення історії захворювань нервової системи, сприяє підвищенню рівня освіченості лікарів. Ми розраховуємо на появу нових цікавих матеріалів про такі малі форми образотворчого мистецтва.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів, при цьому автори не отримували від окремих осіб і організацій фінансової підтримки дослідження, гонорарів та інших форм винагороди.

Інформація про внесок кожного співавтора: *Синяченко О.В.* — збір нумізматичного матеріалу і написання тексту; *Єрмолаєва М.В.* — дизайн і концепція дослідження; *Верзілов С.М.* — аналіз даних літератури за проблемою; *Лівенцова К.В.* — підготовка ілюстрацій; *Синяченко Т.Ю.* — збір нумізматичного матеріалу, комп'ютерна графіка; *Верзілова С.Ф.* — збір нумізматичного матеріалу.

Список літератури

1. Vanzan A. *Neuropsychiatry in the Islamic world of the Middle Ages. Med. Secoli.* 1995. № 7(1). P. 109-20.
2. Broussolle E., Poirier J., Clarac F., Barbara J.G. *Figures and institutions of the neurological sciences in Paris from 1800 to 1950. Part III: neurology. Rev. Neurol.* 2012. № 168(4). P. 301-20. DOI: 10.1016/j.neurol.2011.10.006.
3. Karim S.K., Amin O.S.M., Karim S.K., Amin O.S.M. *Stroke in Ancient Mesopotamia. Med. Arch.* 2018. № 72(6). P. 449-52. DOI: 10.5455/medarh.2018.72.449-452.
4. Karenberg A., Hort I. *Medieval descriptions and doctrines of stroke: preliminary analysis of select sources. Part II: between Galenism and Aristotelism — Islamic theories of apoplexy (800–1200). J. Hist. Neurosci.* 1998. № 7(3). P. 174-85. DOI: 10.1076/jhin.7.3.174.1858.
5. Mosavat S.H., Marzban M., Bahrami M., Parvizi M.M., Hajimonfarednejad M. *Sexual headache from view point of Avicenna and*

- traditional Persian medicine. *Neurol. Sci.* 2017. № 38(1). P. 193-6. DOI: 10.1007/s10072-016-2741-4.
6. Moog F.P., Karenberg A. The death of emperor Valentine I in the descriptions of Ammianus Marcellinus and other authors. *Wurzburg. Medizinhist. Mitt.* 2003. № 22. P. 113-34.
7. Iniesta I. Neurology and literature. *Neurologia.* 2010. № 25(8). P. 507-14.
8. Zagvazdin Y. Meningitis, a whirlpool of death: literary reflections and Russian cultural beliefs. *Prog. Brain Res.* 2013. № 206. P. 35-58. DOI: 10.1016/B978-0-444-63364-4.00019-3.
9. Kunzmann R. The Saint Eligius, his life and work and his traces in numismatics. *Schweiz. Arch. Tierheilkd.* 2014. № 156(1). P. 13-6. DOI: 10.1024/0036-7281/a000541.
10. Pearn J. Enduring biographic heritage — medical numismatics. *J. Med. Biogr.* 2019. № 27(2). P. 108-15. DOI: 10.1177/0967772016676784.
11. Mayer R. The history of a medal. *Rev. Med. Brux.* 2011. № 32(6). P. 553-9.
12. Popkin R.J. Medicine in numismatics. *Surg. Gynecol. Obstet.* 1961. № 113. P. 657-60. DOI: 10.1056/NEJM196408062710611.
13. Iniesta I. On the origin of Ammon's horn. *Neurologia.* 2014. № 29(8). P. 490-6. DOI: 10.1016/j.nrl.2012.03.015.
14. Cruz Hermida J. Women the thought and works of Cajal (re-membrances on the 100th anniversary of the Nobel Prize Award). *An. R. Acad. Nac. Med.* 2006. № 123(3). P. 689-710.
15. Di Ieva A., Gaetani P., Matula C., Sherif C., Skopec M., Tschabitscher M. Berengario da Carpi: a pioneer in neurotraumatology. *J. Neurosurg.* 2011. № 114(5). P. 1461-70. DOI: 10.3171/2010.10.JNS101331.
16. Collado-Vázquez S., Carrillo J.M. Cranial trepanation in the Egyptian. *Neurologia.* 2014. № 29(7). P. 433-40. DOI: 10.1016/j.nrl.2011.05.012.
17. Papagrigorakis M.J., Toulas P., Tsilivakos M.G., Kousoulis A.A., Skorda D., Orfanidis G. Neurosurgery during the Bronze Age: a skull trepanation in 1900 BC Greece. *World Neurosurg.* 2014. № 81(2). P. 431-5. DOI: 10.1016/j.wneu.2013.01.044.
18. Chang A., Lad E.M., Lad S.P. Hippocrates' influence on the origins of neurosurgery. *Neurosurg. Focus.* 2007. № 23(1). P. 9. DOI: 10.3171/foc.2007.23.1.9.
19. Dimopoulos V.G., Kapsalakis I.Z., Fountas K.N. Skull morphology and its neurosurgical implications in the Hippocratic era. *Neurosurg. Focus.* 2007. № 23(1). P. 10. DOI: 10.3171/foc.2007.23.1.10.
20. Hobert L., Binello E. Trepanation in Ancient China. *World Neurosurg.* 2017. № 101(1). P. 451-6. DOI: 10.1016/j.wneu.2016.10.051.
21. Riccomi G., Fornaciari G., Vitiello A., Bini A., Caramella D., Giuffra V. Trepanation to treat a head wound: A case of neurosurgery from 13th-century Tuscany. *World Neurosurg.* 2017. № 104. P. 9-13. DOI: 10.1016/j.wneu.2017.04.160.
22. Mazzola R.F., Mazzola I.C. Treatise on skull fractures by Berengario da Carpi (1460–1530). *J. Craniofac. Surg.* 2009. № 20(6). P. 1981-4. DOI: 10.1097/SCS.0b013e3181bd2ddc.
23. Barbara J.G., Broussolle E., Poirier J., Clarac F. Figures and institutions of the neurological sciences in Paris from 1800 to 1950. Part II: Neurophysiology. *Rev. Neurol.* 2012. № 168(2). P. 106-15. DOI: 10.1016/j.neurol.2011.07.015.

Отримано/Received 13.10.2020

Рецензовано/Revised 22.10.2020

Прийнято до друку/Accepted 28.10.2020 ■

Синяченко О.В., Ермолаева М.В., Верзилов С.Н., Ливенцова Е.В., Синяченко Т.Ю., Верзилова С.Ф.
Донецкий национальный медицинский университет, г. Лиман, Украина

Неврология Украины в зеркале экзонумии

Резюме. Целью работы был анализ истории неврологии Украины по материалам экзонумии. Экзонумия (форма медальерного изобразительного искусства) — отрасль исторической науки нумизматики (от латинского numisma — «монета»), которая зародилась в XIX веке и стала тесно связанной с экономикой, политикой, культурой и правом, включает тематическое изучение медалей и плакет. Медаль стала прообразом памятной (мемориальной) монеты. В данной работе представлен каталог 43 нумизматических материалов (медалей), в том числе некоторых уникальных, впервые приведенных, упоминаются краткие биографии медиков (21 персона), внесших неоценимый вклад в формирование этой

научной дисциплины. К большому сожалению, пока память о знаменитых врачах прошлого недостаточно отмечена выпуском нумизматической продукции, поэтому в будущем надеемся на планомерный подход к этому делу, на целенаправленную пропаганду достижений неврологии средствами нумизматики (экзонумии), которая подает наглядный пример для изучения истории медицины, способствует повышению уровня образованности врачей. Авторы рассчитывают на появление новых интересных материалов о таких малых формах изобразительного искусства.

Ключевые слова: медицина; неврология; история; нумизматика; экзонумия

O.V. Syniachenko, M.V. Yermolaeva, S.M. Verzilov, K.V. Liventsova, T.Yu. Syniachenko, S.F. Verzilova
Donetsk National Medical University, Lyman, Ukraine

Neurology of Ukraine in the mirror of exonomia

Abstract. The main goal was to analyze the history of neurology of Ukraine using exonomia materials. Exonomia (a form of medallic educational art) is a branch of historical science numismatics (from the Latin numisma — coin), which originated in the 19th century and became closely related to economics, politics, culture and law; it includes the thematic study of medals and plaques. The medal became the prototype of a commemorative (memorial) coin. This work presents a catalogue of 43 numismatic materials (medals), including some unique ones, presented for the first time, brief biographies of physicians (21 persons) who have made an invaluable

contribution to the formation of this scientific discipline. Unfortunately, for now the memory of famous doctors of the past has not been sufficiently marked by the release of numismatic (exonomia) products, so in the future we hope for a systematic approach to this matter, for the purposeful promotion of the achievements of neurology by meaning of numismatics, which provides an illustrative example for studying the history of medicine, contributes to an increase in the level of education of doctors. The authors expect the appearance of new interesting materials of such small forms of art.

Keywords: medicine; neurology; history; numismatics; exonomia